

„Edinost“

Izhaja enkrat na dan, razen nedelj in praznikov, ob 6. uri zvečer.

Naročnina znaša:

Za celo leto 24 kron
za pol leta 12 „
za četrt leta 6 „
za en mesec 2 kroni

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Po tobakarnah v Trstu se prodajajo posamezne številke po 6 stotink (3 nvč.); izven Trsta pa po 8 stotink (4 nvč.).

Telefon št. 870.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

Oglaš

se računajo po vrstah v petitu. Za vsako kratno naročilo s primernim popustom Posiljena, osmrtnice in javne zahvale domači oglašitvi se računajo po pogodbah.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravništvo, in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadst..

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinost“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu

Nova točka v našem programu.

(Dopis.)

Primorski poslanci v državnem zboru in v deželni zborih so imeli do sedaj in imajo še reke polne posla in glave polne misli ter se niso mogli baviti z »malenkostmi«. Med te malenkosti so računali do sedaj tudi vprašanja, nanašajoča se na c. kr. uradnike naše narodnosti.

To je bila in je velika pogreška. Naši poslanci so smatrali za malenkost vprašanje največje važnosti, vprašanje, ki bi moralo biti obseženo v enem prvih členov našega programa, ki bi moralo tvoriti jedno od najznamenitejših točk naših želja in zahtev.

Mi nimamo ni zakona ni naredbe o dolžnostih c. kr. uradnikov in o pravicah strank v jezikovnem pogledu. Naredbe, izdane pred 50 leti, so razveljavljene po glasovitem členu XIX. — kateri člen pa gošpoda predstojniki c. kr. oblasti tolmačijo vsaki po svoje, kakor tudi ministri in pojedine stranke našega parlamenta.

Jedno samo določilo je v nas skoro v obče pripoznano na administrativnih oblastih: da se uloge strank morajo reševati v tistem jeziku, v katerem so bile uložene — a kadar uradnik ne bi znal tega jezika, da ima odgovoriti nemški. Na sodiščih se ravna po rešitve po jeziku tožitelja, oziroma postopajočega zaupnika.

Na administrativnih oblastih se še danes tu in tam na slovenske (hrvatske) uloge odgovarja nemški, ali pa so uradniki naše narodnosti prisiljeni, da poleg dela, dodeljenega jim po zakonu, morajo reševati tudi slovenske (hrvatske) akte ali pa prevajati nemške (italijanske) rešitve na slovenski (hrvatski) jezik. Ne treba niti omenjati, da morajo ta posel vršiti brezplačno in brez nagrade.

Na sodiščih delajo kakor morejo in kakor hočejo. Predstojniki skoro vseh okrajnih sodišč v Istri so Italijani; na okrožnem sodišču v Rovinju pa je pet ali šest svetnikov (tajnikov) naše narodnosti, a vendar ni našega senata.

To je značilno! Hrvatskim (slovenskim) okrajnim sodiščem stoji na čelu italijanski svetniki; a naše svetnike pošiljajo v Rovinju, kjer ni našega senata, da-si je dovolj naših svetovalec

Na administrativnih oblastih so najvažnejši referati navadno v nemških, večini v italijanskih, nikdar pa v naših rokah. A kako

in koliko morajo delati naši uradniki tudi — za druge, to sem povedal že prej.

V naši borbi za jezikovna (recte: narodnostna) prava je važno vprašanje: da-li se ima delati od doli navzgor, ali od gori navzdol? Meni se zdi, daje potrebno jedno in drugo, a važneje da je drugo. Saj ko bi imeli povsodi sposobnih in srčnih naših uradnikov, bi se bile stvari že davno obrnile na bolje.

Število naših uradnikov je relativno majhno. Prav zato bi morali ti stati pod posebnim varstvom zastopnikov naroda! In to ne samo gledé kraja, kjer imajo služiti, in gledé posla, ki ga imajo opravljati, ampak tudi gledé nagrade, zaslužene s trudom in muko, katera nagrada naj bi se kazala v hitrejšem avancementu!

Kajti, kakor smo že rekli na početku, ni niti posebnega zakona niti posebnih naredb: primorski uradnik je v jezikovnih vprašanjih relativno jako sloboden. A stranke se uradnikov — bojé! Naše stranke bodo drage volje dovoljevale italijanskemu uradniku, da jim piše italijanski, nemškemu, da piše nemški — samo, da jih živih ne odere, ali vsaj ne vrže iz sobe Koliko sreče torej, ako bi imela naša stranka opraviti z našim uradnikom!

Primorje danes ne poraja mnogo naših uradnikov. Zato bi trebalo, da potrebno število pokličemo iz Kranjske, Dalmacije in Češke. Na Dalmatince treba paziti, kajti, kolikor so doma ognjeni in hudi v narodnih stvarih, toliko so, ko so došli med nas, nemarni — celo tudi ljubkajo preveč z našimi neprijatelji.

I.

Zakonski načrt o ureditvi razmerja občinskih uradnikov.

II.

Menim sicer, da je iz prejšnjega članka že povsem jasno, da je omenjeni zakonski načrt, ob sedanjih razmerah, v taki obliki za nas nevsprejemljiv. Vendar je isti tolike važnosti, da se mi vidi potrebno, stvar še nekoliko pojasniti, da ne bo mogel nihče prigovarjati. Stvar je prevelike važnosti, da bi jo mogli odpraviti kar tako. Treba je, da se oglašimo za časa, ker, ko dobi načrt cesarsko potrjenje, ne bo nič pomagalo pisati rekrimiacije. Ako vladi ne povemo mi, kaki nagibi

lepo pisala — — Kdo bi ne pomagal — — O, kaj je bilo tega treba, saj pravim, kaj je bilo treba? . . .

Takšen samogovor je teta ponavljala večer za večerom, postavljala ob solnčnem zahodu roko nad oči in zrla čez sneženi plan, dokler jej ni opešal pogled.

— Gregorja ni. Bog vedi, kaj da ga ni?

Tisto soboto večer pred Božičem se je vračal domov iz Trsta znani senaš Anton Žakelj, mlad, korenjaški mož, ki je vsaki teden dvakrat zajutrkoval v Trstu. Voz je bil naložen z ostanki sena za konje, na vrhu sena se je pa zavijalo v stare eunje in seneno plahto več otrok. Ugledavši nad hišnimi vratmi »namalan« črevelj, se je Žakelj spomnil, da bi morda kazalo tukaj ustaviti in odložiti »živo blago«.

Ustavil je vprašaje: Ostanete tukaj, kaj? Velika gruča sredi sena se je razvalila, iz gruče se je prikazala razmršena glava nekdanjega čreveljarja Gregorja in zaspano zamrmrala: Tukaj pa še ne — a — tukaj pa še ne — e! — Hi — i — i!

Žakelj je komaj pridržal konje.

— Hi — i — i! pravim, primaruha! Lahko bi mi bila pomagala, pa bi se obrnilo vse drugače. Hi — i — i!

Žakelj ni vedel, kaj bi storil.

so vodili istrsko deželnozborsko večino o sestavljanju onega zakonskega načrta, jej ne pove nihče! Zato pa moramo vladi jasno in odločno povedati, da večini deželnega zbora istrskega o sestavljanju zakona za uredbo razmerja občinskih uradnikov ni bila pred očmi skrb za blagor teh uradnikov, da o sestavljanju onega zakona niso bili odločilni oziroma baljo in redno občinsko upravo, ampak edino in izključno le narodno-politiški oziroma!

Res je sicer, da bi se po uveljavljanju onega zakona razmere občinskih uradnikov zboljšale v vsakem oziru, a mi se moramo — z ozirom na skrb za našo narodno eksistenco — z vsemi silami in najodločnejše upirati uveljavljanju tega usodnega zakona.

Res je nadalje, da je zakonski načrt velike socialne in gospodarske važnosti in kdo bi nam utegnil morda očitati, da socialna in gospodarska vprašanja podrejamo narodnim. Ali tu treba pomisliti, da je danes narodno vprašanje še vedno tako akutno, da vsa druga vprašanja potiska v ozadje. Socialno vprašanje sili sicer vedno bolj v opredelje, a na prvem mestu je vendar še vedno narodno vprašanje. Tega dejstva tudi mi ne smemo nikdar izpustiti izpred oči, ako nočemo sami sebi podpisati narodne smrti. Naši narodni in politični nasprotniki sodijo in delajo vse le se svojega narodno-strankarskega stališča. To ni prav, to je krivično, ali skrb za narodno eksistenco, naravni nagon po samobrani — torej najopravičenejši egoizem, nas sili, da, dokler oni delajo tako, jih posnemamo tudi mi!

Narodno-politiški oziroma bili oni motiv, ki je istrski deželnozborski večini narekoval zakon o uredbi razmerja občinskih uradnikov in narodno-politiški oziroma bili oni motiv, ki sili nas, da se upiramo uveljavljanju rečenega zakona.

Vendar nimamo proti onemu zakonu pomislekov samo se svojega narodno-politiškega stališča, ampak imamo tudi drugih tehničnih pomislekov.

Občina je avtonomna in kakor taka ima popolno neodvisnost, da svoje stvari svobodno upravlja potom občinskega zastopa kakor nekeke legislative in potom občinskega svetovalstva in župana kakor eksekutive. Vezana je o tem le na obstoječe zakone, kateri pa pripuščajo županu in občinskemu zastopu jako obširen delokrog tam, kjer ga poznajo. Ker pa na deželi v obče ni inteligentnih mož,

Teta Reza je namreč pritekla k vozu in trepetaje začela iz sena izbirati otroke; zdaj je voznik izprevidel, da bi bilo najpametnejše ustaviti, da odloži »živo blago«.

— Kaj je bilo tega treba, moj ljubi Gregor? — Uboga moja sestra! Uboga vaša mama, otroci, kje je mama? — — — Oh, tega ni bilo treba!

— Denarje bi bila poslala, pa bi ne bilo treba, se je obregnil — nekdanji braziljski kmet.

— Nismo mogli prej prodati juncev; dvakrat jih je gnal Jože v Sežano in se-le za sv. Simon prodal. Zavreči jih nisem mogla, moj Bog. — Potem sem ti poslala.

— Ti poslala? Kdaj? komu? He he! Zdaj me hočeš imeti še po malem za norec.

— Sveta nedelja! Poslala, poslala! Nikar me ne glej tako čukasto. Ali si spet pil? — Brrr! kako je mraz! Kje ste, otroci. Ej, otroci! — Kje je Pepca? A tukaj! Francika, Micika, Cilika, Nežika, Berta in Gregec. No, ta je še najbolj porasel. Pa Zinka? — In še glasneje je vprašala: Gregor, pa Zinka? Zinka — a — a.

— A — a — a! Zinka — a — a — je osta — la — a — a. Zdaj je bil Gregor zares pijan, da ni mogel dovršiti odgovora. (Pride še).

ki bi vodili občinsko zastopstvo, so ti zastopi v kmečki občini — z redkimi izjemami — sestavljeni od priprostitih mož, ki ne poznajo zakona, ki ne poznajo niti svojih dolžnosti. Vendar imajo tudi ti svoje želje, svoje nazore, svoje načrte, katere bi radi izvršili. Te želje pa so dostikrat v navskrižju z obstoječimi zakoni, torej neizvršljive. Občinski zastopi na deželi dostikrat — bolje: navadno — ne vedo niti, kaj smejo, niti, kaj ne smejo. Jasno je torej, da mora imeti občinski zastop nekoga, ki zamore željam in sklepom tega zastopstva dati zakonito obliko. Ta nekdo pa ne more biti drugi, nego obč. tajnik. Obč. tajnik v kmečki občini ni samo uradnik, ampak mora biti tudi zaupnik in tolmač nazorov občinskega zastopa. Občinski tajnik na deželi ima v rokah vso občinsko upravo in to — osobito v Istri, kjer je marsikje še danes 99% analfabetov — takorekoč brez vsakega nadzorstva. Zdaj si pa mislimo, kako bi bilo mogoče, da občinski zastop zaupa to upravo uradniku, ki se ne identifikuje s težnjami tega zastopa, ki je drugzema miselnja in nazorov, nego občinski zastop? Že misel na kaj takega je — absurdum! Kako naj izvaja moje nazore človek, ki je tem nazorom potiven? Vendar tam, kjer je jedna sama narodnost, difference mej strankami niso navadno tako velike, da bi stranke radi teh difference spreminjale uradnike, dočim je, temu nasproti, tam, kjer sta dve narodnosti — mislim samo na Istro — o sedanjih razmerah nemogoče, da bi italijanski zastop mogel obdržati hrvatskega tajnika, kakor je nemogoče, da hrvatski zastop obdrži italijanskega tajnika! Žalostno je to sicer, a, žalibože, prerisnično! Polagoma, čez nekaj desetletij, se utegnejo sedanje napete razmere mej obema narodnostima v deželi ublažiti, a danes je tako in nič drugače. Ko italijanski fanatizem poneha toliko, da se bodo Italijani učili našemu jeziku in ko dobimo toliko inteligence, da bode na čelu vsake naše občine v Istri stal inteligenten župan, ki bode lahko nadzoroval podrejene uradnike, takrat torej, ko bode občinski tajniki res le to, kar bi po zakonu morali biti, to je, županu podrejeni uradniki, takrat se tudi mi ne bomo upirali stalnosti občinskih tajnikov. Do tedaj pa moramo imenovanje občinskih tajnikov ostati edino in izključno le stvar občinskega zastopa, dočim pa naj dežela osnuje penzijski zaloz, a država naj uvede izpite usposobljenosti!

Politični pregled.

TRST, 21. avgusta 1900.

K položaju. Danes je prava suša na vesteh o našem notranje-politiškem bolniku. Celó »Neue Freie Presse«, ki navadno vlačí meh, in dela več ali manj veter, nima danes niti jednega samega navodila za gospoda Körberja. A vendar imamo za sabo velepo-memben dan, ki morda pomenja začetek Körberjeve akcije; glasom »Narodnih listov« je bil namreč za večer dr. Pacák, ki sedaj vodi predsedništvene posle češkega kluba, pozvan k dru. Körberju. To bi bil torej začetek akcije za pridobitev garancij, da bo parlament deloval. Ako vlada ne dobi teh garancij, potem — tako smo čitali v nekem dunajskem, vladí prijaznem listu — državni zbor ne bo več sklican, ampak razpuščen. Narodi Avstrije naj se torej le pripravijo na to zadnjo eventualnost. Šanse za pridobitev »garancij« stoji namreč tako slabo, da slabše ne morejo, dokler Čehi izjavljajo, da ne odnehajo od obstrukcije, dokler ne dobe kakkega zadoščenja za storjeno jim žaljenje, in dokler Nemei odgovarjajo, da bi vsako za-

PODLISTEK

24

Zinka Braziljanka.

Povest. Spisal Ivo Trošt.

VI.

V Podnanaščinu je zopet prihajal Božič. Sneg je pokrival goro in poljano, mraz je obiskal sleharni kotiček, in vsakdo je bil zadovoljen, da mu ni bilo treba preveč kazati na mrazu svojega lica.

Nekaj minut zunaj vasi še stoji hiša, kjer je nekdanji čreveljar Gregor nžival najsrečnejše dni svojega življenja, na hiši pa je še naslikani črevelj; menda so ga pozabili. Sedaj gospodinj tu teta Reza, ki je v pritličju nekdanjega Gregorja namenjenega skednja nastanila prašiče, gorenji del pa imajo v svoji oblasti miši in podgane.

Neki večer je teta Reza pokladala v pritličju svojim krulečim gostom in gledala skozi poteče se okno na cesto iz hleva, s steljo in listjem skrbno zavarovanega pred nadležnim mrazom in silovito burjo.

— Bog vedi, kaj da jih ni? Ali so se potopili, o—o—o! Tega je bilo pa res treba. Morda so se med potoma izgubili denarji — vsi so me nagovarjali, naj jim pomagam domov, vsi — tudi moj mož. Zinka je tako

doščanje Čehom pomenjalo zanje razžaljenje, kateremu bi sledila na nemški strani — obstrukcija!! To je tisti cirulus vitiosus, v katerem se bomo vrteli vse dotlej, dokler ne pride vlada, ki bo imela toliko energije, da pove Nemeem, da na vsej nesreči so krivi le oni, ker so njih prezenje na potu izvajanju veljavnih zakonov.

„Halbasien“. Pod tem naslovom piše »Slovenski narod«: »To, bi bilo najprimernejše ime za nekatere dežele naše države, vsaj kar se tiče šolstva. «Statistische Monatshefte» so prinesle članek dr. Badenija »Schulpflicht und Schulbesuch in Oesterreich«, ki to jasno kaže. Nad 30 let že imamo zakon o splošni dolžnosti šolskega obiska; po tem zakonu mora vsaki otrok obiskovati šolo. V resnici pa je v l. 1894/95. mej 3.872.965 otroci, obvezanimi obiskovati šolo, bilo 392.873 otrok, ki sploh niso nobene šole obiskovali. Mej temi jih je bilo največ v Galiciji; v Istri jih je bilo 17.653! Razen teh izkazanih otrok, ki ne obiskujejo šole, je pa po zatrjevanju »Stat. Monatsh.« v Galiciji še kakih 300.000 družin otrok, ki ne hodijo v nobeno šolo, pa so bili iz uradnih izkazov kar na kratko izpuščeni. Na Kranjskem je bilo 1896/97. leta 3394 otrok, ki niso obiskovali nobene šole in sicer radi tega, ker so bile šole preodlagljene. Članek v uradnem razglasilu »Stat. Monatshefte« kaže, da je šolski obisk najbolj tam, koder imajo klerikalei najmanj vpliva, najslabši pa tam, koder imajo klerikalei moč v rokah. Kakšna bi bila šola, če bi jo klerikalei dobili v roke, to se tudi vidi iz citiranega članka. V njem je glede ekspoziturnosti in šol za silo rečeno doslovno: »Večina (tacihi šol) se nahaja v alpskih deželah, na Štajerskem, na Kranjskem in v Primorju, a vodijo jih duhovniki, kateri se po poročilu e. kr. deželnega šolskega sveta goriško-gradiškanskega čisto nič ne trudijo, da bi dosegli dober šolski obisk in dobre učne uspehe«. Menda ni treba pisati k temu posebnega komentarja.

Fakt, ki ga konstatuje tu ljubljanski list gledé števila otrok, ki ne obiskujejo nobene šole, je gotovo žalosten in ga mora obsojati vsakdo, kdor je prijatelj ljudskega napredka, tega neizogibnega predhodnika ljudske slobode. Ali žal nam je, da moramo tudi o tej priliki vnovič utrditi glas o črnem klerikalstvu našega lista.

Zwischen uns sei Wahrheit — pravi Goethe. Po ljubljanski želji, izraženi o raznih prilikah in — polemikah, ostajamo danes lepo doma v naši tužni Istri, tužni vzlasti zato, ker imamo tu ob le 300.000 duš prebivalstva kakih 20.000 otrok, ki casejo brez šolskega ponka! Resnica, gola, naga, notoriška resnica pa pravi, da imamo v tej nesrečni deželi deželni zastop in odbor, ki sta tako sovražna ljudskemu šolstvu, da kaj takega niti iskati ne smemo v kaki drugi deželi. Vzlasti sta naravnost brutalno nasprotna vsaki kulturni povzdigi našega slovensko-hrvatskega ljudstva. In za to nam gre menda — ali bi nam vsaj moralo iti — v prvi vrsti! Stranka, ki vlada v deželnem odboru in dež. zboru istrskem, ne le da se je vsikdar — in tudi tedaj, in povsodi, ko so celo državni organi silili na to — vpirala osnovi vsake in še tako potrebne nove šole v našem ljudstvu, je šla v svojem fanatizmu tako daleč, da je še tam, kjer imamo kako šolo, hotela v ljudstvu ubiti vsako veselje do šole in doseči, da bi še ono malo obstoječih šol ostale kolikor le možno prazne. V ta namen je obiskovanje šol obremenila s posebnim davkom, s šolskimi taksami, in sicer tako visokimi, da jih istrski kmet absolutno ne more plačevati, vzlasti, ako ga je Bog oblagodari z mnogo drobnjavili! A stranka, ki gospodari v dež. zboru in deželnem odboru in ki je zagrešila ta zločin, je »liberalna« najčistejega kova, dočim moremo zatrditi, da v nobeni deželi v Avstriji duhovščina nima tako malo besede, kakor baš v Istri!! Manjšina dež. zbora se je najodločneje uprla takemu, ljudski izobražbi toli sovražnemu početju in ni bil baš zadnji v vrstah poslanec — duhovnik!!

Vsaj relativno nekoliko na boljsem glede ljudskega šolstva smo v zapadni Istri, to je tam, kjer smo po zločnem delu, na katerem se je najintenzivneje udeleževala tudi duhovščina, vsaj občinsko avtonomijo dobili v svoje roke.

To je resnica gledé Istre in: Zwischen uns sei Wahrheit! Pa brez zamere!

K dogodkom v Kitaju. Mednarodne čete so v Pekingu, poslaniki in drugi tujei pod njih varstvom — to je gotovo. Ali to

jedino je gotovo, drugo pa ne. V prvo ne soglašajo poročila o tem, kako se je vršil uhod v Pekingu, ali brez znatnega upora od strani Kitajcev, ali pa je bil upor teh poslednjih krvav. Jedna poročila — vzlasti iz kitajskih virov — trdijo, da Kitajci se niso upirali in da so pojedini dostojanstveniki celó prijazno vsprejeli mednarodne čete; dočim poročajo druga, bržkone verjetnejša poročila, o hudih bojih po ulicah Pekinga; upora da so se udeležili toliko bokserji, kolikor redno vojaštvo. Ta poročila zatrjujejo celó, da Peking gori. Kitajske čete da so se zavarovale v tako imenovanem »cesarskem mestu«; računati da je torej na daljši odpor. Po takem vojaška naloga marša v Pekingu še ni popolnoma rešena. No, na tem ni dvoma, da bo kmalu rešena, kajti neprestano prihajajo ojačenja. Na strani mednarodnih bo moč vedno večja, na strani Kitajcev bo pa — čisto naravno — naraščala demoralizacija, čim bolj se bodo le ti zavedali nerazmerno večje vojaške vrednosti svojih nasprotnikov.

Kar pa se dostaja diplomatske strani naloge, to je one, katero bo rešiti potem, ko bo odpor Kitajcev udušen, — kdo bi mogel kaj prorokovati? Evropska diplomacija danes menda niti tega ne ve za gotovo, jeli cesarica-regentinja še v Pekingu ali je ubežala. Jedni trde, da je v Pekingu in da baš ona sili na krvavi odpor, drugi trde, da je ubežala. Dalje je tudi povsem neznano, da-li je v Pekingu sploh še katera oseba s kako vladno avtoriteto. Danes torej vlasti niti ne vedo, s kom naj bi se pogajale, ako bi tudi hotele in ako bi res hotele pozabiti na tretjo, rekli bi moralno stran stvari, to je zaprisego, da si pridobe zadoščanje za kruto žaljenje po nezasišanem kršenju mednarodnega prava od strani Kitajcev, storjenega z umorstvom nemškega poslanika in proganjanjem drugih poslaničkov in ostalih tujcev?!

Francoski list »Observateur« meni, da v Pekingu in obližju, po vsej Peiho-dolini, treba za dlje časa uvesti mednarodno vojaško upravo. Zato da je prava sreča, da so se vlasti, še predno je pal Peking, zjediniše glede vprašanja vrhovnega poveljstva. Kitajske izgrede treba onemogočiti. Okupacije treba, ali vlasti ne smejo misliti na aneksijo, marveč naj uverijo Kitajce, da nočejo preprečiti vspostavljanja njih domače dinastije.

Vse lepo; ali tu se spominjamo tistega pregovora, ki pravi, da apetit prihaja med jedjo. Ko bi torej med jedjo okupacije ta ali ona vlast, ali pa vse skupaj dobile apetit po aneksiji, o čemer bi pa, seveda, vsaka hotela imeti več in bolji kos?! Glede takih mednarodnih akcij, ko vsaka vlast na skrivnem misli na-se, se pač ve, kje in kako se pričeljo, a so nikdar ne more vedeti, kdaj, kje in kako se nehajo. Zato ni brez temelja bojazan, da pride do komplikacij med vlastmi samimi.

Tržaške vesti.

Še nekaj značilnega. Pod tem naslovom nam pišejo: Gospod urednik, tudi Vi ste gotovo opazili, da velika nova občinska palača poleg cerkve sv. Antona novega ni imela niti jednega znaka na sebi ni na predvečer rojstnega dne našega cesarja ni na rojstni dan sam. Ob enem pa se gotovo spominjate, kako je bilo na isti palači povodom smrti laškega kralja. Vsa okna in balkoni so bili poviti v črnilo. Ali ni značilno to: ob laški žalosti toliko darežljivosti na našem magistratu, sicer pa štedljivost, ki se dotika skopuharije!

Z odra je padel večeraj 21-letni zidar Anton Barič iz Rojana št. 108. Delal je v drugem nadstropju neke nove zgradbe v ulici Petronio. Težko poškodovanega mladnika so spravili v tuk. bolnišnico.

Aretiran tat. Večeraj so aretirali tukaj Ludvika Gruberja iz Monakova, ker se je v Unzmarktu izvršil več tatvino. Mož se je branil, kolikor se je mogel ter vpil neprestano, da je — ruski anarhist.

Samomor ali nezgoda? Večeraj v jutro so potegnili iz kanala truplo 62 letne kuharice Frančiške Fink ter je prinesli v mrtvašnico pri sv. Justu. Pravijo, da je ženska, ki je bila zadnji čas brez službe, rada pila ter ni izključeno, da je v pijanosti padla v vodo.

Samomor v bolnišnici. 33-letna zasebnica Helena Krizman, ki je bila mesec dni v tuk. bolnišnici — bolehal je za sušico — se je večeraj popoldne zastrupila s fe-nilno kislino. Strežaji so jo našli, ko je umi-

rala. Zdravniška pomoč ni več izdala. Pravijo, da je nesrečnici neka ženska, ki jo je obiskala prošlo nedeljo, utihotapila strupa.

Aretiranje. Z večerajšnjim popoldanskim poštnim vlakom sta se pripeljala dva dečka, ki sta zbežala svojim roditeljem ter se mislila podati — v južno Afriko, in sicer 14-letni Ivan Fröhlich iz Donnawitza pri Ljubnem in 16-letni Karol Pungartnik iz Pfarrdorfa. Redarstvo je dečka prijelo, da ju izroči roditeljem.

Poskušen ulom. Sinoči sta skušala dva tata ulomiti v stanovanje gostilničarja Karola Delle Rose na trgu Cordaiuoli, a redarji so ga zalotili »na delu« ter izročili zavodu v ulici Tigor.

Okrajna bolniška blagajna. Tekom prošlega tedna je bilo prijavljenih 431 slučajev boleznih, 460 oseb je proglašanih zdravimi, 899 jih je ostalo v zdravljenju, med poslednjimi 167 takih, ki so ponesrečili na delu. V 189 slučajih so se bolniki pregrešili proti naredbam zdravnikov. Na podporah se je izplačalo tekom tedna 819.88 kron.

Dražbe premičnin. V sredo, dne 22. avgusta ob 10. uri predpoludne se bodo vsled naredbe tuk. e. kr. okrajnega sodišča za civilne stvari vršile sledeče dražbe premičnin: pri sv. Mariji Magd. zgornji št. 86, hišna oprava in drugo; v ulici Pondares št. 1, konj, vozovi, tehtnice in premog; v ulici Rossett št. 101, in Molin a Vento št. 6, konji; v ulici Pozzo del Mare, hišna oprava; v Risorta št. 1.b in v ulici Sette Fontane št. 32, konj za dirke; v ulici Giulia št. 60, hišna oprava in glasovir; v ulici Chiozza št. 30, hišna oprava; v ulici Ferriera, hišna oprava.

Vremenski vestnik. Večeraj: toplomer ob 7. uri zjutraj 26.3., ob 2. uri popoldne 26.2 C°. — Tlakomer ob 7. uri zjutraj 761.3 — Danes plima ob 8.12 predp. in ob 7.6 pop.; oseka ob 1.30 predpoludne in ob 1.31 popoldne.

Vzajemno podporno društvo za varovanje goveje živine v sv. Križu v tržaški okolici priredi dne 26. avgusta javno tombolo na občinskem trgu. Dobitka bosta dva: činkvina 100 kron, tombola 200 kron. Cene srečkam po 40 stotink. Začetek točno ob 4½ uri popoldne. Po tomboli bo ples na občinskem trgu. Svirala bo domača godba.

Delalskemu podpornemu društvu so darovali o priliki obletnice blagoslovljenja zastane na veselici pri sv. Jakobu sledeči gg.: Šnebel Jakob 20 st.; Jakelin Andrej 20 st., Lukšič Tomaž 1 K; Bartel Srečko 2 K, Počkaj Anton 1 K; Dr. Rybář 60 st.; Mandić Mate 1 K 60 st.; Grbac L. 10 st., Naberger 60 st., N. N. 10 st., N. N. 20 st., Turk Josip 2 K, Gregorič Josip 40 st., N. N. 20 st., Bezek A. 20 st., Stemberger 60 st., Vouk V. 20 st., N. N. 60 st., Furlan 1 K 60 st., Macarol 1 K, Seražin L. 60 st., Guštin 1 K 60 st., Babič Gregor 5 K.

Vrlim darovalec izreka odbor svojo zahvalo.

Vesti iz ostale Primorske.

× Iz Opatije. Zadnji seznamek izkazuje 7912 strank s 14.040 osebami. Dne 16. t. m. je bilo v Opatiji 1283 gostov.

× V pojasnilo in obrambo. Prejeli smo in objavljamo: »Primorski list« od dne 16. t. m. št. 34 piše:

»Edinost« je prinesla uveden članek »Pod uplivom fanatizma«, ki je v prvi vrsti obrnjen proti »Primorskemu listu«. Gospodom se vidi, da so glavo zgubili. Pišejo: Najnovi dokaz pa, kam zamore človeka dovesti fanatizem, vidimo na goriškem »Primorskem listu«, ki se spodtika nad tem, ker so se pogreba pokojnega srbsko-pravoslavnega župnika udeležili nekateri slovenski katoliški duhovniki.

Konstatujemo, da ni »Primorski list« do zdaj niti z eno najmanjšo črkico omenil pogreba srbsko-pravoslavnega župnika. To je pač jasen dokaz, kako potrebno bi bilo, da bi »Edinost« bila nekoliko bolj previdna v sprejemanju rokopisov.

O drugih nesmislih v omenjenem uvodnem članku morda prihodnjič!

Tako »Pr. list«. Temu nasproti sledeče: O pogrebu srbsko-pravoslavnega župnika je prinesla »Edinost« kratko notico, v kateri je omenila, da so se pogreba udeležili tudi nekateri slovenski duhovniki. Radi tega je istim duhovnikom čital levite neki italijanski »vrli sobojevnik« »Primorskega lista«,

radi česar je v »Edinosti« nekdo opravičeval dotične duhovnike.

Na to pa je »Primorski list« v št. 32 od 2. t. m., kakor zadnja instanca, objavil sledečo razsodbo:

»V št. 154. dotika se »Edinost« vprašanja, ali bi smeli katoliški Slovenci zapustiti katoliške cerkve ter zahajati v pravoslavne cerkve. Njen dopisnik je hodil že po vsem svetu. V krajih, kjer ni bilo katoliških cerkva, je opravljal svoje verske dolžnosti v luteran kih in pravoslavnihih cerkvah. Da bi bil bolj gotov večnega življenja, povprašal je za svet nekega dekana rimsko-katoliškega. Ta namestnik Božji (kako spoštljivo!) mi je odgovoril: »Prvo ste dolžni, ako le mogoče, iti v našo cerkev; ako pa to ni mogoče, je toliko luteranska, kakor pravoslavna cerkev sposobna, da se v nji Boga moli, ker so tudi te cerkve in hrami Božji.« Da bi bil bolj gotov svoje stvari, sem vprašal o stvari še nekega pravoslavnega paroka. Odgovor je bil: »V vseh cerkvah, kjer se daruje nekrvava daritev, ustanovljena po našem izveličarju, morete moliti z istim uspehom.«

Tako prinaša »Edinost«. Dopisnik vpraša na koncu: »Kdo ima torej prav?« Odgovora na to vprašanje pa ni!

Temu dopisu pač ni treba komentarja! S takimi dopisi se očitno ljudstvo zapeljuje v verski razkol. Izgovarjate se, kakor hočete, tako pisarenje je nevedno časopisa, katerega spisujejo katoličani in katerega čitajo katoličani. Nikar ne kličite na pomoč duhovnikov, kateri vam pri listu pomagajo! Takih dopisov ne more odobravati katoliški duhovnik! Sicer pa so se liberalci in brezverci v vseh časih sklicevali na duhovnike!

Iz tu navedenega je razvidno, da je vendar-le res, kar je trdila »Edinost« in kar je potajeval »Primorski list«, to je: da se je »Prim. list« res spodtikal nad onimi duhovniki, ki so se udeležili omenjenega pogreba, ker zgoraj citirani sestavek je replika na dopis, v katerem »Edinost« zagovarja one duhovnike. »Primorski list« je odgovoril na vprašanje dopisnika »Edinosti«: »Kdo ima prav?« ter je razsodil, kakor zadnja instanca, da se katoličani in katoliški duhovniki ne smejo udeleževati verskih obredov drugih veroizpovedanj!

»Primorski list« bi storil torej tudi dobro, ko bi bil nekoliko bolj previden o sestavljanju — svojih lastnih zatrjevanj. Toliko v naglici.

× Slavnosti v Nabrežini se udeležita nadalje »Trž. Sokol« z zastavo in deputacija pevskega društva »Slava« pri sv. Mariji Magdalen spodnji z zastavo.

× Sežana bo dne 26. avgusta t. l. vsa v praznični obleki. Sleherni občan se trudi, da čem več pripomore k veličastni in za sedanje čase velepomembni slavnosti. Županstvo je votiralo potreben denar v pokrije stroškov. Na Rajmundovem trgu bo stal veličasten slavolok s posebno lepim transparentnim napisom, na občinski hiši pa bodo drugi tudi pomembni transparenti. Zvonik — ta stoletni kazalec domače obrti — se pokaže še v posebni razsvitljeni, občudovanja vredni lepoti.

Kakšna bo pa Sežana isti dan, to bo videlo radovedno oko in uho bo slišalo milozvočne glasove o obhodu polnoštevne vojaške godbe. Kako olepšan bode pa vrt, kjer bode koncert, tega ne povem. Vsa županstva mislijo napraviti tisti dan pa še nekaj posebnega, — politično važen korak.

Za goste iz Trsta in iz Goriškega je posebno dobro preskrbljeno, ker odide iz Sežane, v kateri bode od 23—29. avgusta naseljeno vse polno vojašine, in ko ne bode dosti prostorov za prenočitev, o polnoči poseben vlak v Trst. Ta ima zvezo v Nabrežini z vlakom 1012, ki vozi na Goriško. Ta vlak vsprejme vsacega, v vsak razred in z vsakovrstnim listkom.

Ker je ta veselica — patrijotična slavnost — odziv vsega okraja — upa se tudi na posebno mnogoštevilno udeležitev.

× Potrjen zakon. Cesar je sankeijoniral zakon, sklenjen v deželnem zboru goriškem o delitvi občine Dornberg.

× Premestitev. Pravosodni minister je premestil deželnega sodišča svetovaleca Matijo Rutarja, predstojnika okrajnega sodišča v Kanalu, na okrožno sodišče v Gorici.

× Laške — bajacade. Z ozirom na vest, da so si gospodje italijanski poslanci v deželnem zboru istrskem dovolili neslano šalo, da so na sobo v poslopju sv. Klare v Kopru,

kjer se je shajal slovensko-hrvatski klub, napisali besedo »Morti«, piše »Naša Sloga«:

»Pobožna želja koperskih prijateljev našega naroda je brez dvoma izražena v onem napisu; no, hvala Bogu, se na take želje ne ozira Oni, ki je nad italijansko gospodo v Istri, če tudi so veliki in mogočni. Zastopniki Hrvatov in Slovencev so, hvala Bogu, živi in zdravi, in vsaki od njih dela po svojih silah na korist našega naroda, in hočejo, ako Bog da, tako delati tudi v bodoče vzlice pobožni želji italijanske signorije v Istri«.

Mi pa bi rekli, da je ravno to jako značilno za moralno, etično kvaliteto istrske gospode, da na tako resnem kraju in v takih resnih stvareh uganjajo svoje — bajacade!

Vesti iz Kranjske.

* Dva tovarna vlaka sta minolo soboto zvečer na ljubljanskem kolodvoru trčila skupaj. Poškodovanih je bilo le več vagonov, druge nesreče pa ni bilo.

* Gostovanje slovenske umetnice v Belemgradu. Začetkom prihodnjega meseca bo, kakor poroča »Narod«, izvrstna domača moč v slovenskem gledališču v Ljubljani, gospa Irma Polakova, gostovala na kraljevem gledališču v Belemgradu. Naša umetnica nastopi v več operetah v srbskem in jedni v slovenskem jeziku. Gospa Polakova je že nedavno temu, kakor smo poročali, na svojem gostovanju v Belemgradu dosegla najsijajnejših uspehov in si stekla najlaskevje priznanj.

* Gospodinjska šola c. k. kmetijske družbe v Ljubljani pod vodstvom uč. sester redovnic prične nov tečaj 1. oktobra t. l. Pouk, ki je slovenski, traja 1 leto. Gojenke stanujejo v zavodu ter je njih število omejeno na 12. Pouk zavzema vse stroke gospodinjske: kuhanje, šivanje, pranje, likanje, dela v hlevu in na vrtu, mlekarstvo itd., vrhu tega pa tiste šolske predmete, ki so potrebni za popolno izobrazbo gospodinje na kmetih. V šolo se sprejemajo vsaj 16 let stara dekleta, ki plačujejo po 14 gld. na mesec za hrano, stanovanje in vse drugo potrebno. Podrobni pogoji se izvedo pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, kateri je tudi prošnje za sprejem v šolo poslati do 15. septembra.

* Državna podpora. Poljedeljsko ministerstvo je dovolilo za uravnavo ljubljanske meje Vevčami in Kašljem 1500 kron podpore.

* Ogenj je nastal včeraj okoli poludne na Selu pri Ljubljani. Zgorela so štiri poslopja in jeden prašič. Zasluga, da ni ogenj zavzel grozne dimenzije, gre vojakom žrebičarjem in sanitetcem, ki so bili, sčastniki na čelu, prvi na mestu nesreče ter so najzorneje delovali na udušitev ognja. Na lice mesta sta prišla tudi okr. glavar marki Gozani in pol. svetnik Podgoršek. Zažgal je baje neki potepuh. Škode je do 6000 kron.

* God sv. Cirila in Metoda. Kakor posnemamo iz »Slovenca« je apostolska stolica v Rimu ugodila prošnji ljubljanskega knezoškofa ter je god sv. Cirila in Metoda povišala v praznik više vrste (dupl. maj.) Vsedle naredbe se bo v prihodnje god imenovanih svetnikov v ljubljanski škofiji obhajal cerkveno in za ljudstvo vedno na dan 5. julija.

Razne vesti.

Strašen vihar je razsajal v noči od 12. na 13. t. m. na zapadnem obrežju Zjedinjenih držav, in sicer od Kanade do Floride na več tisoč kilometrov daleč v dežele. Škoda, ki jo je povzročil grozni orkan, je velikanška in znaša na stotine milijonov ter je sto in sto ljudi prišlo ob življenje. Orkan je v par urah opustošil dvanajstero najbolj evetotičnih mest Zjedinjenih držav. Pred nesrečo je bilo sedem tropično vročih dni, potem pa je v nedeljo zvečer padel termometer za 25 stopinj. Ob enem je zavel močan piš, ki je v nekaj trenutkih narasel v strašen vihar. Z naglico 100 kilometrov v uri, divjal je čez New-York, posipal ceste z razvalinami ter divje razburkal vode v pristanišču. Treščilo je zdaj tu zdaj tam in tekom jedne ure je gorelo že na dvajsetih različnih mestih. K sreči so bili gasilci vedno takoj na kraju nesreče in je ploha tudi nčinila svoje, tako, da se je požar zelo omejil. Kljub temu pa je zgorelo več oseb: štirinajst jih je bilo samo v New-Yorku ubitih od strele. Število onih, ki so se utopili v pristanišču, še ni določeno.

Poleg tega pa je bilo v isti čas tisoč in tisoč nedeljskih izletnikov na raznih parnikih in jadrnicah na visokem morju in mnogo teh ladij se sploh še ni povrnilo; le kapitani parnikov so iste še o pravem času spravili v zavetje. Daleč na okolo je obrežje posuto z podrtinami yacht in zabavnih čolnov. Tikoma pred New-Yorkom se je neka rodbina: oče, mati in pet otrok zatekla pod neko drevo, a treščilo je ravno med nje; čudno pa, da ni bil nihče ranjen.

V Pennsylvaniji se je poštni ekspresni vlak zaletel v neki pogrebni vlak, katerega je vihar doletel na potu na pokopališče ter se pred viharjem zavaroval v predoru pri Wellingtonu. O tem je bilo 15 ljudi usmrčenih ter mnogo drugih ranjenih. V Buffalu je treščilo v veliko zalogo žita ter je ista pogorela popolnoma. Promet je bil skoro povsod ustavljen, brzojavna žica raztrgana na milje daleč, železnične proge in mostovi poškodovani ter promet na cestah po mestih ustavljen za mnogo ur.

Važna novost v biciklistični tehniki. Najvažnejši del biciklov in motorjev je gotovo pnevmatika. Ob vseh prednostih pa imajo sedanja kolesa to največjo hibo, da se zračna cev lahko prodira in popotovalec prihaja tako prav pogostoma v največjo neprimliko, ter mora večkrat sredi poti pretrgati daljšo vožnjo. Mnogi so si že belili glavo, kako bi temu nedostatku prišli v okom, a dosedaj so se še vsi poskusi izjalovili. Pred kratkim pa je Edvard Münzer iz Nemčije iznašel novost, katera utegne postati zelo važna za biciklistični šport. Bistveni del kolesa obstoji iz dveh spiralnih zmetij iz jeklene žice, ki sti oviti okolo kolesa namesto sedanje zračne cevi; te dve spirali segati jedna v drugo in ste pokrije s primernim plaščem. Ta novi obroč je baje jako po ceni, trpežen, lahek ter se ga z lahkoto nastavlja na kolo. Največa njegova prednost pa je ta, da odpade dosedanja sitna manipulacija z zračno tlačilko, ter strah pred izpraznjenjem zračne cevi.

Gluhost. Neka bogata gospa, ki je ozdravila od gluhosti in šumenja v ušesih s pomočjo ušesnega bobnila dr. Nicholsona, je darovala njegovemu zavodu 75.000 gld. z namenom, da gluhi in nepremožni ljudje vdo-bijo brezplačno taka bobnila. Pisma naj se naslovijo: Št. 4660, zavod Nicholson »Longcotte, Gunnersburg, London. W.

Književnost in umetnost.

»Slovenke« VIII. zvezek, ki je izšel včeraj, je zopet nov dokaz, kako se trudi uredništvo, da bi vsestranski zadovoljilo svoje čitatelje, a o tem jih ne zabavalo samo, ampak jim tudi koristilo. Gospa Danica pobija ženski dilantizem; v odlikovanem spisu »Ženska klot vzgojiteljica« kaže ista marljiva sotrudnica, kakšna bodi pred vsem naloga ženske: širiti svetlobo v temi, voditi blodeče po pravi poti, podpirati padajoče! V tretji razpravi nam razlaga ista pisateljica, kaj je »tretji« spol. Ivanka odgovarja g. Bogdanu Kazaku na njegovo razpravo: »Nekaj o ženskem vprašanju« v »Zorici«. Zanimivi članek je pisan objektivno. Spis »Ženski pokret na Grškem« je posnet po izvrstnem srbskem listu »Ženski svet« v Novem Sadu, istotako črtica »Žene«, ki zaključuje z besedami: »Mogoče je ženo osrečiti, treba je le njeno ljubezen umeti in jo samo malo — ljubiti.« Med drugimi leposlovnimi doneski naj omenimo nadaljevanje »Studentke«, katere piše toli napadana Zofka Kveder. Dejanje se zapleta na tragičen način. Baš to nadaljevanje ima prekrasnih odstavkov. Slavoljub Podslapinsky nam je podal aktualno sličico »Brez cilja«, neki Obsenrus pa sentimentalno črtico: »Posvečenje«. Ostajajo še pesmi. Zupančičeva muza je zopet bogato zastopana: Soneti, pesem, verzi, epigram in pomladni izlet! Prijateljem pristne poezije bo ta zvezek dobro došel. Tudi g. E. Gangle se je zopet oglašil z ljubko pesmico »Zamišljena ljubica«, B. Baebler pa s pesmico »Kedarte vidim...« Nova prikazen na polju pesništva je Bonifacij, ki se nam predstavlja s pesmico v narodnem slogu: »Zatvorji, dekle, kamrico...« »Listek« je izvešne posvečen književnosti in umetnosti. Opozarjamo zlasti na že objeljeno kritiko slavnega hrvatskega pesnika Xeresa de la Maraja o Zofke Kvedrove knjigi »Misterij«. Isto delo je kratko ocenila tudi gospa Danica. Omeniti moramo še »literarnih paberkov« in izvrstni

članek o bledici, torej bolezn, ki je med Slovenkami, žalibog, precej razširjena.

Tudi ta zvezek ima priloženo sliko, krasno Madono češkega umetnika C. Czecha.

Nepristranski čitatelj bo moral priznati, da »Slovenka« lepo napreduje ter se bo čudil, da nahaja tako malo odziva med slovenskim čitateljstvom. No, kdor pozna razmere in ve, kako se iz osebnih vzrokov — javno in skrivoma — v klerikalnih glasilih in v »liberalnih« pamfletih, a tudi v zasebnih pismih deluje proti temu edinemu našemu ženskemu listu, temu bo ta prikazen jasna. Vprašanje je pa, ali dotičniki koristijo naši skupni stvari, ali pa jej ne koristijo...

Brzojavna poročila.

Kralj rumunski na potovanju.

DUNAJ 21. (K. B.) Kralj rumunski pride 29. t. m. incognito na Dunaj; prihodnji dan pojde v Ischl obiskat cesarja, a od tod dne 30. t. m. popoldne obiskat nadvojvodinjo Elizabeto Marijo v Traunkirchenu. Zvečer se povrne v Ischl, od koder se odpelje čez Monakovo v zdravilišče Ragatz.

Ustaja na Kitajskem.

ISCHL 21. (K. B.) Cesar je brzojavil ministru za vnanje stvari grofu Goluchowskemu: »Prosim Vas, da brzojavite Rosthornu ter mu izrazite moje veselje, da je rešen on, njegova junaška žena ter ostali naši državljani; izrazite mu tudi moje priznanje na njegovem vedenju. Naj priobči moja čustva tudi častnikom in moštvo junaškega mornarskega oddelka. Fran Josipe«.

Ta najvišji ukaz se je takoj izvršil.

LONDON 21. (K. B.) »Daily Mail« javlja iz Yokohame z dne 20. t. m.: Japonska vojna ladija »Yokohama« je odplula od tod, da izkrea vojake, ki so namenjeni, da varujejo Japonec v Šanghaju.

BEROLIN 20. (K. B.) Wolff javlja: Nemški konzul v Čifuu brzojavlja danes, da zvezne čete obstreljajo cesarsko mesto. Cesarica-udova je baje še v njem.

SHANGHAI 20. (K. B.) Glasom uradne kitajske vesti je Li-Ping-Heng umrl dva dni po bitki dne 10. t. m., v kateri je bil ranjen. Izkreanje angležkih čet ni vzemirilo prebivalstva. Izkreali so kakih 100 francoskih vojakov. Pravijo, da pojde v Tientsin neki parnik, ki vsprejme ljudi, osvobojene v Pekingu.

PARIZ 20. (K. B.) »Agence Havas« oporeka vesti nekega brusselskega lista, da minister za vnanje stvari, Delcassé, namerja sklicati v Pariz shod diplomatov, da bi proučili sredstva, s katerimi naj bi se zagotovila edinost velesil na Kitajskem.

LONDON 21. (K. B.) »Times« javlja včeraj iz Šanghaia: Misijonarji, ki so nedavno prispeli iz Šensija, so mnenja, da cesarica vdova iz dveh vzrokov ni pustila dvora v Singafuju, in sicer zaradi pomanjkanja vode in zaradi tega, ker prebivalstvo tega mesta, ki je iz večine mohamedansko, sovraži cesarico-vdovo, zlasti, ker se boji čet Tungfusiangovih. Uradniki na jugu so zaradi tega posvarili cesarico-vdovo.

Romuni in Bolgari.

BUKAREŠTA 20. (K. B.) Včeraj je bil velik ljudski shod, katerega se je udeležilo kakih 30.000 oseb in ki je sprejel resolucijo, da obsoja postopanje Bolgarske o priliki umora prof. Michailiana, odobruje odločne naredbe romunske vlade ter jo poziva, naj opozori Evropo na homatije Bolgarov, ki da imajo namen, da bi rušile mir na Balkanu. Kralju je shod izrazil udanost in zvestobo.

Vojna v južni Afriki.

CAPSTADT 20. (K. B.) Kakor poročajo sta se Dewet in Delarey pokazala včeraj 20 milj pred Pretorijo, od koder sta odšla čez Hebron proti severovzhodu.

Jubilej sultanov.

CARIGRAD 21. (K. B.) Pravijo, da o priliki sultanovega jubileja pride semkaj khedive egipčanski.

Trgovina in promet.

Uvod v nauk o trgovini.

II. del.

Trgovina z blagom.

Tretji oddelek.

Določanje količine in trgovini z blagom. (Dalje.)

Temelj meram, kakor je določen po zakonu, in razmerje merskih enot med seboj tvorijo merski sestav, ki je v dotični državi v veljavi.

Najboljši merski sestav (sistem) je francoski ali meterski, katerega so se poprijeli skoro vsi omikani narodi.

Temelj temu sestavu je desetmilijonski del kvadranta zemeljskega meridijana, imenovan skozi Pariz; ta del imenujemo meter (grški metron = mera). Iz metra kakor dolgotne enote izvajamo tudi vse površinske in telesne mere; stopnjevanje merskih delov in višjih enot je izvedeno po decimalnem sestavu.

Višje razdelbe merskih enot zaznamujemo z grškimi besedami: deka = 10, hekto = 100, kilo = 1000 in myria = 10.000, pododdelke pa z latinskimi besedami deci = $\frac{1}{10}$, centi = $\frac{1}{100}$ in milli = $\frac{1}{1000}$ v zvezi z dotično mersko enoto.

Meter je navadna dolgotna mera, deka-meter nam služi pri merski veržici s hektometrom merimo poti in krajevne ceste, s kilometrom in mirjametrom pa večje daljave, ki so jih poprej merili z miljami.

Kvadratni ali štirjaski meter je temelj površinski meri. Sto štirjaskih metrov tvori ar, ki je enota v gospodarski (zemljski) površinski meri.

Enota telesne mere je kubični meter (ster), t. i. kocka po en meter široka, dolga in visoka.

Tisoči del kubičnega metra ali kocka, katere rob je 0.1 m dolgi (kubični decimeter), je podlaga posodni meri (suhi in tekočinski) ter se imenuje liter; potemtakem je kubični meter toliko kakor kiloliter = 1000 litrov.

Enota za težo je gram, ki je enak teži kubičnega centimetra destilirane vode o toplot. 0 C; kubični meter je torej enak milijonu gramov (1 millier = 1 tona), liter je 1 kilogram. V veliki trgovini pa rabijo navadno le kilograme, a hektograme in dekgrame le kakor desetinske (decimalne) odlomke kilograma. Dejanska enota teže v veliki trgovini je torej kilogram.

Uradno uvedena znamenja (okrajšave) naših meril so: m = meter, m² = štirjaski (kvadratni), meter m³ = kubični meter; a = ar, l = liter, g = gram; dk = deka, h = hekto, k = kilo, u (grški m) = myria; d = deci, e = centi, m = milli. Iz teh okrajšav delamo sestave, kakor mm = milimeter, km² = štirjaski kilometer, cm³ = kubični centimeter, ha = hektar, kg = kilogram, dkg = dekagram itd.

V Avstro-ogerski smo sprejeli ime meterski stot (meterski cent) za 100 kilogramov; znamenje za to višjo enoto je q (od francoskega quintala = stot) 1000 kilogramov je tona = t. Iso znamenje je v navadi tudi na Nemškem; za naš q pa rabijo Nemci večkrat hkg = hektokilogram.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

od

Alessandro Levi Minzi v Trstu.

Piazza Rosario 2. (šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapetarijah, zrcalih in slikah. Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo.

Cene brez konkurence.

Predmeti stavijo se na brod ali železnico brez da bi se za to kaj zaračunalo.

MATTONIJEV

GISSHÜBLER

naravna

alkalična kislina

OBUVALA!

PEPI KRAŠEVEC

pri cerkvi sv. Petra (Piazza Rosario pod ljudsko šolo)

prilaga svojo

bogato zalogo raznovrstnega obuvala za gospode, gospe in otroke

Poštarne naročbe se izvrše v tistem dnevu. Odpošiljatev je poštne prosta.

Prevzema vsako delo na debelo in drobno ter izvršuje iste z največjo natančnostjo in točnostjo po konkurenčnih cenah.

Za mnogobrojne naročbe se priloga

Josip Stantič

čevlj. mojster

Kaj je ABLUVIA?

Čitajte jutrajšnje „Edinost“.

Nikaka skrivnost ni več,
da si napravi vsakdo doma sam brez vsake priprave in težave najfinije likerje po francoskem sistemu s pomočjo ekstraktov, ki stanejo za po 5 litrov likerjev: **Tropinovec, Absint, Vermut, Ruski pelinovec, Češki liker, Kimel** po 80 kr.; **Slivovec, Rum, Češnjavec, Alaš, Alpski liker** po 85 kr. in **Konjak, Benediktinec, Chartreuse, Pilzenski liker** po 95 kr. Razpošiljam proti predplačilu v znamkah ali poštno nakaznico; po poštnej povzetju 10 kr. več. Vsaki pošiljavi pridenem navodilo kako se napravi liker. Preprodajalcem, če naročijo več blaga, se cene mnogo znižajo.

Anton Rukavina
TRST - Via Belvedere št. 23. - TRST

Ugodna prilika.
Radi preselitve se proda v Komnu za **neverjetno nizko ceno** dve tikajoči se hiši (jedna dvonadstropna, druga jednonadstropna), bogato meblirani, z lepim dvoriščem, z dvema podzemeljskimi kletmi, hlevom, žganjarnico, vodnjakom, z razno kletarsko in gospodarsko opremo in lepo vredenim vrtom. Poleg tega še 10.437 m² velik, vzorno vreden vinograd, cepljen na ameriški podlagi v rofošk v 2. 3. in 4. letu starosti. Hiši ste kaj pripravni za obrt posebno pa za letovišnike ter bi z ozirom na neverjetno skromno ceno do našali velik letni dobiček.

Iz prijaznosti posreduje **Josip Štrekelj** v Komnu.

Agricol
patentovan v Avstriji-Ogerski in Italiji
ki je mehko kalijsko milo rastopljivo v mrzli vodi, je najuspešnejše sredstvo za zatiranje in uničevanje vseh trtnih mrčesov in ušij, vseh žuželk na sadnih in drugih drevesih, zelenjavi in cvetlicah.

Navodilo za rabo „Agricola“ pošilja franco **Tovarna mila F. Fenderl & Co**
TRST. - Via Limitanea št. 1. - TRST.

ZASTOP IN ZALOGA na Goriškem pri g. **Frideriku Primas** v Gorici, Travnik 16 (v dvorišču) in na Opčinah pri g. **Frideriku Cumar**.

Fran Wilhelmov
odvajajoči čaj
od **Frana Wilhelma**
lekarnarja v Neunkirchen
(Spodnja Avstrija).

Se dobiva v vseh lekarnah v zavetku po 1 gld. av. velj.

150 gld.
išče mašinist na posodo; vrne 200 gld. Dobro jamstvo. Ponudbe pod: 200+ na upravo „Edinosti“.

Mala oznanila.
Pod to rubriko prinašamo oznanila po najnižjih cenah. Za enkratno insercijo se plača po 1 nvc. za besedo; za večkratno insercijo pa se cena primerno zniža. Oglasi za vse leto za enkrat na teden stanejo po 10 gld. ter se plačujejo v četrtletnih anticipatnih obrokih. Najmanjša objava 30 nvc.

V Trstu.

Zaloga likerjev v sodih in buteljkah.
Perhauc Jakob ulica Acquedotto 8
Zaloga vsakovrstnih vin in butelj. Postrežba točna, cene zmerne.

Krème.
Potočnik Fran ima gostilno v ulici Irene št. 2, toči istrsko, dalmatinsko in belo vipavsko vino ter Steinfeldsko pivo vsaki čas mrzle jedi. Odprto vedno do polnoči.

Obuvala.
Rehar Peter ulica Riborgo št. 25. Velika zaloga in delavnica vsakovrstnega obuvala po naročbi.

Pekarne in sladčičarne.
H. Stibiel Piazzetta S. Giacomo št. 3 (Corso) filijalka ulica Riborgo 15. ima veliko pekarno in sladčičarno. Vedna zaloga vsakovrstnih tort, krožnikov, konfetov, raznovrstnih sladčič v kosih in v škatljicah, finih biškotov, različnih likerjev in vin v buteljkah za poroke, birne, krste in druge slavnostne prilike. Vsakovrsten, vsak dan večkrat pečen fin in navaden kruh se razpošilja po pogodbi in naročilo franko na dom in trgovcem v razprodajo.

Jak. Perhauc Ulica Stadion št. 20, pekarna in sladčičarna, svež kruh večkrat na dan, prodaja moka. Vsprejema tudi domači kruh v pecivo. Postrežba točna.

Kavarne.
Anton Šorli priporoča svoji kavarni „Commercio“ in „Tedesco“ ki sti shajaljši Slovencev. Na razpolago so vsi slovenski in mnogi drugi časniki.

Trgovci.
Fran Hitty Ulica Barriera vecchia št. 13 prodajalnica vsakovrstnega manufakturnega blaga in drobnarij. Na zahtevanje se pošiljajo vzorci tudi na deželo.

Oglje in drva.
Muha Josip v ulici del Torro št. 12 priporoča svojo dobro preskrbljeno zalogo oglja in raznega kuriva kakor premoga, koka, trdega lesa itd. Svoji k svojim!

Pohištvo.
Prva slovenska izdelovalnica in zaloga raznovrstnega pohištva lastnega izdelka. Sprejemam naročbe po načrtu. Delo fino in trpežno, cene brez konkurence. Za množične naročbe se topla priporoča svojim rojakom v mestu in na deželi v smislu gesla „svoji k svojim.“ Andrej Jug v Trstu ulica S. Lucia 12 (zadej c. kr. deželne sodnije).

Slovenec priporoča svojo veliko prodajnico in izdelovalnico vsakovrstnega pohištva in popravilne istega po cenah ki zadovolje gotovo vsakega gosta. Za obilne obiske se priporoča **Ivan Cink**, ulica S. Daniele št. 2.

V Gorici.
Civilni in vojaški krojač.
C. kr. privilegirani kroji vsakemu kol razumijivi krojiti

Martin Poveraj v Gorici na Travniku št. 22 I. n. ima izborna zaloga vsakovrstne blaga za obleke iz inozemskih in avstrijskih tovarn in gotovih oblek, dežnikov in sobnih plaščev za vsako sezono. Vse po najnovejši modi.

Voščene sveče.
J. Kopač svečar v Gorici ulica Sv. Antona št. 7 izdeluje sveče iz pristnega čebelnega voska. Za pristnost jamči s 2000 k. Za obilne naročbe se priporoča prečastiti duhovščini, cerkvenim oskrbnikom ter slavnemu občinstvu.

Tovarna nadplato (Schuh orthell) tvorniško zalogo usnja in podplato, vse potrebščine za čevlarje, sedlarje, knjigoveze, itd. ter glavno zalogo vošila (biksa) družbe Sv. Cirila in Metoda v Ljubljani ima trdka Ivan Drufovka Cerica Travnik 5 Filijalki v Komnu in Sežani. Ceniki zastoj in franco naročila točna.

Dr. JOSIP MARTINIS
doktor vsega zdravilstva in specialist za očesne bolezni
ulica Valdirivo št. 3, I. nadst.
Sprejema na domu vsaki dan od 8 do 8^{3/4} zjutraj in od 1 do 2 popoldne in eventuelno od 4—5 popoldne.

„SLAVIJA“
vzajemno zavarovalna banka v Pragi
sklepa
zavarovanja na smrt in na doživetje, doto otrokom, pokojnine in različna zavarovanja.

25-letni mož zagotovi proti četrtletni zavarovalnini K. 6.42 zaostali svojim K. 1000—, plačilno takoj po njegovi smrti ali pri doživetju 60. leta. Po petletnem plačevanju zmanjšuje se zavarovalnina za dividendo.

Najugodnejši pogoji. Ves dobiček pripada članom.

V poslednjih letih izplačano je bilo 10 odstotkov zavarovalnine.

Izplačana dividenda	K 716.541.28
Reserve in fondi	K 20.579.494.88
Dosedanja izplačila	K 62.922.942.86

Pojasnila in tarife rado voljno pošilja
generalno ravnateljstvo banke „Slavije“ v Pragi
na Havličkovem trgu,
kakor tudi nje **generalni zastop v Ljubljani.**

Dr. Rosa Balsam Praško domače zdravilo
iz lekarne B. Fragner-ja v Pragi

je že več kakor 30 let obče znano domače zdravilo vzbuja slast in odvrta lahko. Z redno uporabo istega se prebavljanje krepi in ohrani.

Velika steklenica 1 gld., mala 50 nvc.
po pošti 20 nvc. več.

je staro, najprej v Pragi rabljeno domače zdravilo, katero varuje in ohrani rane čiste, vnetje in bolečine olajša in hladi.
V pušicah po 35 in 25 nvc., po pošti 6 nvc. več.

Glavna zaloga:
Lekarna B. Fragner-ja c. in kr. dvornega zalagatelja „pri črnem orlu“
Praga, Malastran, ogel Spornerejeve ulice.

Vsakdanje poštno razpošiljanje.

Zaloga v lekarnah Avstro-Ogerske, v Trstu v Lekarnah: G. Luciani, E. Leitenburg, P. Prendini, S. Serravallo, A. Suttina, C. Zanetti, A. Praxmarer.

Gimnazijski konvikt
Benediktinske ustanove pri Sv. Pavlu na Koroškem.
Polletna penzija 280 kron.

Javni višji gimnazij.
Pojasnila daje predstojništvo konvikta. Rok za vsprejemno skušnjo: 17. september.

Omnibus k vsakemu vlaku.

Restaurant Hôtel Sušak Kavarna

Obed po 1 krono. — Večerja po 60 vin.

Poleg abonementov je podpisano ravnateljstvo uvedlo tudi **izdajo blokov**, veljavnih za željeno dobo za obeje po ceni ene krone. Vsak dan raznovrsten in obilen menu.

Izborna bela vina iz slavnostnih kleti prav. grofa **Nikole Podrinskega v Zagrebu.**

Domače vino prve vrste iz Meje je vedno v veliki izbiri liter po 1 K. 20 vin.

Dalmatinska najizbranejša vina v butiljah po vin. 40, 60 in 1 K.

Opozarjajo se p. n. gospodje obiskovalci posebno na slovite marke **Solinsko** in **Kastelanski Crljenak**. Pristna **Vodica** iz Bakra, lastnega pridelka, po 2 K. butiljka.

Plzensko pivo iz prve delniške pivovarne v Plznu po 64 vin. liter.

RAVNATELJSTVO.
Elegantne sobe od K 1.20 naprej.
Velika dvorana za koncerte in gledališke predstave
Električno razsvetljen vrt.
Balincaje in Lawn-Tennis.

Omnibus k vsakemu vlaku.

Vzajemna zavarovalnica
proti požarnim škodam in poškodbi cerkvenih zvonov
v Ljubljani
je pričela svoje delovanje.

Pisarna zavarovalnice
se nahaja
na Dunajski cesti
v Medjatovi hiši v pritličji.